

ANKARA ÜNİVERSİTESİ AYAŞ MESLEK YÜKSEKOKULU
ASG 109 SOSYAL GÜVENLİĞE GİRİŞ DERSİ

Öğretim Görevlisi Yusuf Can ÇALIŞIR

DERS PLANI

- GİRİŞ
- SOSYAL GÜVENLİK HARCAMALARI
- SOSYAL GÜVENLİK FONLARININ YATIRIMI
- SOSYAL GÜVENLİĞİN İKTİSADİ ETKİLERİ

⇒GİRİŞ

- ✚ Ülkeler, sosyal güvenliğin finansmanı için millî gelirden ne kadar pay ayırmaktadırlar ve gelecek dönemlerde bu payın seyri ne olacaktır?
- ✚ Sosyal güvenlik fonlarının yatırım ilkeleri ve etkileri nelerdir?
- ✚ Sosyal güvenliğin, emek arzı ve istihdam seviyesi, tasarruf eğilimi ve sermaye birikimi, gelirin yeniden dağılımı ve ekonomik büyüme üzerine etkileri nelerdir?
- ✚ Sosyal güvenliğin iktisadi boyutu bakımından, bu sorular üzerinde durarak cevap aramaya çalışacağız.

⇒SOSYAL GÜVENLİK HARCAMALARI

- ✚ Sosyal güvenlik harcamalarını artıran faktörler şunlardır:
  - Sosyal koruma kapsamının genişlemesi,
  - Sosyal refah devleti anlayışının güçlenmesi,
  - Demografik faktörler,
  - Programların olgunlaşması,
  - Sosyal yapıdaki değişiklikler,
  - Sağlık hizmetlerinin maliyetindeki artışlar,
  - İşsizlik,
  - Uluslararası emek ve insan göçü,
  - İktisadi krizler,
  - Kötü yönetim.

⇒ SOSYAL GÜVENLİK FONLARININ YATIRIMI

✚ Fon oluşturmak sosyal güvenlik sistemlerinin birincil amaçlarından biri değil, finansman yöntemi ile ilgili tercihlerinin doğal bir sonucudur.

✚ Sosyal güvenlik fonları doğrudan yatırım amaçlı oluşturulan fonlar değildir. Bu sebeple, fonların yatırım alanları, yatırım prensipleri ve yönetimi diğer fonlardan farklılık gösterir ve problem de bu farklılıklardan kaynaklanır.

✚ Sosyal güvenlik fonlarının yönetimi ve yatırımı, sadece finansmanla ilgili bir problem gibi görünmekle birlikte, bu alanda ortaya çıkacak başarı veya başarısızlık bütün olarak sosyal güvenliğin finansman yöntemleri ile ilgili tercihleri de etkilemektedir.

✚ Fonların iyi değerlendirilememesi ve özellikle enflasyon sebebiyle erimesi, fon biriktirme yönteminin bir zaafı olarak kabul edilmekte ve yeni sosyal güvenlik programları için finansman yöntemi olarak fon biriktirme yönteminin tercih edilmemesi için gerekçe olarak ileri sürülmektedir.

✚ Gelişmekte olan ülkeler için sosyal güvenliğin finansmanında fon yönteminin tavsiye edilmesi, bu fonların ulaşabileceği miktarın büyüklüğü dolayısıyla tasarruf ve sermaye birikimi yetersizliği problemini aşabilecekleri görüşüdür.

✚ Sosyal güvenlik fonları, bütün ülkeler için önemli olmakla birlikte tasarruf eğilimi düşük ve sermaye birikimi yetersiz olan gelişmekte olan ülkeler için daha büyük önem arz etmektedir. Çünkü sosyal güvenlik fonları, uzun dönemli ve İstikrarlı fonlar olduğu için, tasarruf eğilimi düşük ve sermaye birikimi yetersiz olan gelişmekte olan ülkelerde uzun dönemli yatırımların finansmanı için kullanılabilirler.

****Fonların Yatırım İlkeleri****

✚ Sosyal güvenlik fonlarının asli fonksiyonu, sosyal güvenlik kurumlarının gelecek dönemlerde yerine getirmesi gereken yükümlülükleri (emekli aylıklarının ödenmesi) için karşılık oluşturmaktır.

✚ Ancak, fon bir defa oluştuktan sonra, yukarıda belirtilen asıl fonksiyona ilaveten:

- Sosyal güvenlik kurumlarına *ilave gelir sağlama*,
- *Sermaye birikimi sağlama*,
- *İktisadi amaçlı yatırımlar için finansman kaynağı oluşturma*,
- *Sosyal amaçlı yatırımlar için finansman kaynağı oluşturma*,
- *Durgunluk dönemlerinde iktisadi istikrarı sağlama*

✚ fonksiyonları da kaçınılmaz olarak ortaya çıkmaktadır.

****Fonların Yatırım İlkeleri****

✚ Sosyal güvenlik fonlarının değerlendirilmesi sürecinde, birbiri ile karşılıklı etkileşimi olan 6 ayrı prensibin göz önüne alınması gerekir. Bu prensipler:

- Hedeflerin açıklığı (belirginliği),
- Politik müdahalelerden uzak olma,
- Sigortalılara hesap verme,
- Güvenilir yönetim,
- Düşük maliyetli yönetim,
- Basiretli (ihtiyatlı) yatırım

****Fonların Yatırım Kriterleri****

✚ Varlık yönetimi ile ilgili olarak, kamu-özel ayırımı olmaksızın; en yüksek getiriyi sağlamak, en düşük riskle çalışmak, uzun dönemli öngörülerde bulunmak, sürekli performans değerlendirmeleri yapmak gibi temel kriterler olmakla birlikte;

✚ Sosyal güvenlik fonlarının yatırımı ile ilgili olarak; güvenlik (emniyet), gelir, likidite ve ekonomik sosyal fayda kriterleri genel kabul görmüş yatırım kriterleri olarak benimsenmiştir.

✚ Bu kriterlerden güvenlik, gelir ve likidite kriteri objektif; ekonomik ve sosyal fayda kriteri ise sübjektif kriter olarak sınıflandırılabilir.

⇒ SOSYAL GÜVENLİĞİN İKTİSADİ ETKİLERİ

✚ Sosyal güvenlik sistemleri; yüksek maliyeti, kamu harcamalarının dengesini bozması ve bütçe açıklarına yol açması, faiz oranlarını yükselterek yatırımların ve iktisadi büyüme hızının düşmesine yol açtığı görüşü ile 1970'li yılların ikinci yarısından itibaren yaşanan krizin sebebi olarak itham edilmektedir.

✚ Bu görüşe karşılık ILO, 2000'li yıllarda; sosyal güvenliği ekonominin verimliliği ve üretkenliğini artıran, kriz dönemlerinde olumsuz sonuçlara karşı tampon fonksiyonu üstlenen ve nihayet geleceğe yatırım olarak gören bir yaklaşım geliştirmektedir.

✚ Hangi yönden bakılırsa bakılsın, millî gelirden ayrılan payın büyüklüğü dolayısıyla sosyal güvenlik sistemlerinin ekonomik etkileri çok yönlü bir ilginin ve zıt yönlü tartışmaların odağı hâline gelmiştir. Sosyal güvenliğin:

- Millî gelir ve iktisadi büyümeye etkisi,
- Emek arzı ve istihdam seviyesine etkisi,
- Gelirin yeniden dağılımına etkisi,
- Tasarruf eğilimi ve sermaye birikimine etkisi

✚ ekonomik boyutu ile ilgili tartışmaların ağırlıklı konularını oluşturmaktadır.

✚ Sosyal güvenlik programlarının ekonomik etkilerinin yönünü ve derecesini belirleyen faktörler;

- Sosyal güvenlik kurumlarınca bağlanan aylıkların ortalama kazançlara oranı,
- Sosyal güvenliğin finansmanı için kullanılan gelir kaynakları, bu kaynakların prim veya vergi olması, kimlerden ne oranda tahsil edildiği,
- Aylıklar ile ödenen primler arasındaki ilişkinin varlığı ve derecesi,
- Aylıkların yeniden belirlenmesinde kullanılan ayarlama yöntemleri,
- Sosyal güvenlik kurumlarının finansman metodu olarak fon veya yılı yılına finansman metodunu benimsemesi,
- Sosyal güvenlik fonlarının kullanım alanları ve değerlendirilme şekilleri, olarak sıralanabilir.

Yararlanılan Kaynaklar

Yusuf Alper, Kadir Arııcı (2015), “**Sosyal Güvenlik**”, Anadolu Üniversitesi Yayın No: 2659, Eskişehir, s.154-182.